

POJMOVNIK ANGAŽMANA

Institut za filozofiju i društvenu teoriju,
Univerzitet u Beogradu
Beograd, Kraljice Natalije 45

Edicija Trg

Za izdavača
Gazela Pudar Draško, direktorka

Recenzenti
Predrag Krstić
Sanja Bojanić

Urednica edicije
Gazela Pudar Draško

Lektura i korektura: Olgica Rajić
Dizajn i grafička obrada: Nikola Stevanović

ISBN 978-86-80484-80-8

Izdavanje publikacije je podržalo
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog
razvoja Republike Srbije.

© Institut za filozofiju i društvenu teoriju,
Beograd, 2021.

POJMOVNIK ANGAŽMANA

PRIREDLI

Igor Cvejić
Gazela Pudar Draško
Mark Lošonc

S A D R Ź A J

7	UVOD
9	SUBJEKTI ANGAŽMANA
20	POLJE ANGAŽOVANOSTI
26	ANGAŽOVANO DELANJE
43	PRETPOSTAVKE ANGAŽMANA
67	ISHODIŠTA ANGAŽMANA

- Chayko, Mary (2002), *Connecting: How We form Social Bonds and Communities in the Internet Age*. Albany: State University of New York.
- Cohen, Anthony P. (1985), *The Symbolic Construction of Community*. London: E. Horwood Ltd.; New York: Tavistock Publications.
- Chavis, David M., John R. Newbrough (1986), „The meaning of ‘community’ in community psychology“, *Journal of Community Psychology* 14 (4): 335–340.
- Day, Graham (2006), *Community and Everyday Life*. Abingdon: Routledge.
- Hiller, Ernest T. (1941), „The community as a social group“, *American Sociological Review* 6 (2): 189–202.
- Nikolić, Olga (2017), „Angažman i problem univerzalnosti: prefigurativna politika“, Zaharijević, Adriana, Jelena Vasiljević (ur.), *Angažman. Uvod u studije angažovanosti*. Novi Sad: Akademska knjiga; Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju, str. 55–68.
- Sarason, Seymour B. (1974), *The Psychological Sense of Community: Prospects for a Community Psychology*. San Francisco: Jossey-Bass.

ANGAŽOVANO DELANJE

Akcija	27
Aktivizam	27
Angažovana filantropija	28
Angažovana književnost	29
Angažovana umetnost	30
Angažovani akt	31
Angažovano istraživanje	32
Angažovano mišljenje	33
Dezangažman	33
Digitalni aktivizam	34
Građanska neposlušnost	35
Građanski angažman	36
Participacija	37
Politički angažman	38
Praksa	39
Revolucionarni angažman	41
Volontiranje	42

slučaju oscilira i svakako se ne nalazi među političkim prioritetima.

Građanski angažman utiče na pojedince i zajednicu na više načina. On pozitivno utiče na individualni razvoj, jer produbljuje mreže društvene podrške, približava pojedince drugim ljudima i organizacijama sa kojima dele norme i standarde ponašanja i, možda najvažnije, pruža osećaj svrhe i ispunjenosti. Sa druge strane, građanski angažman pruža brojne koristi društvu – i onima koji su aktivni i onima koji nisu. Kolektivne akcije koje nastaju i realizuju se kroz građanski angažman pomažu da se saberu resursi, prošire informacije i ostvare programi od kojih imaju koristi svi članovi zajednice. Kada se građanski angažman usmeri prema donosiocima odluka, oni se podstiču da budu efektivniji i odgovorniji prema zajednici.

Međutim, iako su mnogi autori isticali značaj koji građanski angažman, posebno razičite forme građanskog udruživanja, ima za održavanje demokratije, postoje i brojna upozorenja o njegovoj „tamnoj strani.“ Pojedinici sa ekstremnijim političkim stavovima češće su angažovani nego ostali građani, pa tako njihova aktivnost u javnoj sferi može imati neželjene posledice po pojedince, dok, na nivou zajednice, njihovo angažovanje može voditi većoj društvenoj polarizaciji. Na ideološkom planu, građanska angažovanost može se predstavljati kao zamena za političku participaciju (v. **participacija**), ili kao način da se ograniči uloga države u savremenim društvima.

| 37 |

Za dalje čitanje:

De Tokvil, Aleksis (1990), *O demokratiji u Americi*. Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.

Norris, Pippa (2007), „Political activism: New challenges, new opportunities“, Boix, Carles, Susan C. Stokes (ur.), *The Oxford Handbook of Comparative Politics*. New York: Oxford University Press, str. 628–652.

Pancer, Mark S. (2014), *The Psychology of Citizenship and Civic Engagement*. Oxford: Oxford University Press.

Putnam, Robert D. (2003), *Kako demokratiju učiniti djelotvornom: civilne tradicije u modernoj Italiji*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.

Putnam, Robert D. (2008), *Kuglati sam: slom i obnova američke zajednice*. Novi Sad: Mediterran publishing.

Skocpol, Theda, Morris P. Fiorina (2004), *Civic Engagement in American Democracy*. Washington: Brookings Institution Press.

Vujo Ilić

Participacija

podrazumeva učestvovanje građana (v. **građanin**) u političkim procesima od važnosti za širu zajednicu (v. **zajednica**). U političkoj teoriji je još od antičkih korena postojalo uverenje da je građanska participacija dobra za društvo. Široko učešće građana u javnim poslovima uglavnom se smatralo esencijalnim za demokratiju, iako je postojala i struja koja je težila da ograniči ili minimizira participaciju, dok i danas postoje gledišta da je dovoljno ili čak i bolje da neki građani povremeno glasaju. Ipak, sve manje učešće građana u političkim procesima u demokratskim društvima uglavnom se posmatra sa zabrinutošću i predmet je duge debate o mogućim uzrocima i posledicama.

Participacija se često svodi na učešće građana na izborima i formalno partijsko organizovanje (v. **politički angažman**). Dok se jedni zalažu za primat posrednih oblika učestvovanja u političkim procesima, putem izabranih predstavnika, drugi traže da se građani direktnije uključe u odlučivanje. Međutim, iako je u demokratijama učestvovanje na izborima dugo bilo glavni i najrašireniji oblik participacije, poslednjih decenija su drugi oblici

| 13 |

| 25 |

| 38 |

u ekspanziji: od demonstracija i protesta, preko dobrovoljnih udruženja, profesionalnih interesnih grupa, do nacionalnih i transnacionalnih društvenih pokreta i aktivističkih mreža (v. **grupa; društveni pokret; mreža; aktivizam; angažovana filantropija; volontiranje**).

Participacija se može posmatrati izolovano od tipa političkog režima, ali takođe može imati različite ishode u demokratskim i autokratskim sistemima. Iako nema slaganja oko toga koliko participacije je dovoljno, u demokratijama se široka participacija uglavnom ne smatra lošom po društvo. Sa druge strane, u autokratijama, u kojima nominalno demokratske institucije i mehanizmi služe nedemokratskim ciljevima, stvari stoje drugačije. Tako mnogi nedemokratski sistemi traže od građana široko učešće u javnoj sferi – koju drže pod čvrstom kontrolom.

Pitanje koje postaje sve važnije poslednjih godina jeste opravdanost učešća građana u političkim procesima u mešovitim (hibridnim) režimima, koji imaju karakteristike i demokratija i autokratija. Pojedini autori tako smatraju da bi učestvovanje u demokratskim procesima u takvim okolnostima moglo biti opravdano ukoliko nema drugih načina da se učestvuje u političkom životu, ukoliko je podsticanje participacije važnije od trenutne legitimacije vlasti, ako bi to moglo da bude nenasilno sredstvo za destabilizovanje autoritarne vlasti (v. **društvena promena; reforma; revolucija**) i ukoliko se time dugoročno osnažuju demokratske institucije (v. **institucije**).

Za dalje čitanje:

- Almond, Gabriel A., Sidney Verba (2000), *Civilna kultura: Politički stavovi i demokratija u pet zemalja*. Zagreb: Politička kultura.
- Aristotel (1960), *Politika*. Beograd: Kultura.
- Barber, Benjamin R. (2003), *Strong Democracy: Participatory Politics for a New Age*. Berkeley: University of California Press.

- Gandhi, Jennifer, Ellen Lust-Okar (2009), „Elections under authoritarianism“, *Annual Review of Political Science* 12: 403–422.
- Held, David (1990), *Modeli demokratije*. Zagreb: Školska knjiga.
- Isiksel, Turkuler, Thomas Pepinsky (2019), *Voting in Authoritarian Elections*. Working paper.
- Norris, Pippa (2002), *Democratic Phoenix Reinventing Political Activism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Norris, Pippa (2011), *Democratic Deficit: Critical Citizens Revisited*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Putnam, Robert D. (2003), *Kako demokratiju učiniti djelotvornom: civilne tradicije u modernoj Italiji*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- Putnam, Robert D. (2008), *Kuglati sam: slom i obnova američke zajednice*. Novi Sad: Mediterran publishing.
- Šumpeter, Jozef A. (1998), *Kapitalizam, socijalizam i demokratija*. Beograd: Plato.
- Verba, Sidney, Norman H. Nie (1972), *Participation in America: Political Democracy and Social Equality*. New York: Harper and Row.

Ivica Mladenović
Milivoj Bešlin

Politički angažman

je jedan od oblika javnog individualnog ili grupnog investiranja u okviru lokalne, nacionalne ili globalne političke zajednice koje je vođeno osobenim idejno-ideološkim svetonazorom i političkim ciljevima (v. **grupa, zajednica**). „Politički angažman“ tako predstavlja deo šireg društvenog angažmana, a ideja koja se nalazi u njegovoj osnovi povezana je sa pretpostavkom da građani (v. **građanin**) nisu objekti već subjekti politike, odnosno da su oni nosioci političke suverenosti.

Politički angažman je u antičko doba podrazumevao zastupanje ideja javnog dobra i bio je neodvojiv od poimanja etike i opšteg interesa, shvaćenih u kontekstu staleškog društva. Participacija

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

141.7(082)
316.621(082)

POJMOVNIK angažmana / priredili Igor Cvejić, Gazela Pudar Draško, Mark Lošonc. - Beograd : Univerzitet, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, 2021 (Novi Sad : Sajnos). - 78 str. ; 20 cm. - (Edicija Trg / [Institut za filozofiju i društvenu teoriju])

Kor. nasl. - Tiraž 150. - Str. 7: Uvod / Igor Cvejić, Gazela Pudar Draško, Mark Lošonc. - Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-80484-80-8

1. Цвејић, Игор, 1986- [приређивач, сакупљач] [аутор додатног текста] 2. Пудар Драшко, Газела, 1982- [приређивач, сакупљач] [аутор додатног текста] 3. Лошонц, Марк, 1987- [приређивач, сакупљач] [аутор додатног текста] а) Друштвени ангажман -- Зборници

COBISS.SR-ID 53879817